

การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Developing guidelines to prevent and solve drop out problems of undergraduate students at Mahasarakham University

สวัสดี วิชระโกชน¹
Sawat Wicharapote¹

Received: 4 January 2019 ; Revised: 15 March 2019 ; Accepted: 19 April 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาปัญหาการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตามความคิดเห็นของนิสิตระดับปริญญาตรีที่มีความเสี่ยงต่อการพ้นสภาพความเป็นนิสิตและตามความคิดเห็นของอาจารย์ และเพื่อพัฒนาแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ประชากรที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 4,263 คน ประกอบด้วย 1) นิสิตระดับปริญญาตรีที่มีความเสี่ยงต่อการพ้นสภาพการเป็นนิสิต จำนวน 2,474 คน และ 2) อาจารย์ จำนวน 1,789 คน และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ร่วมอภิปรายและระดมความคิดเห็น จำนวน 65 คน ประกอบด้วย ผู้บริหาร อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ปกครอง เจ้าหน้าที่ และนิสิต ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม จำนวน 2 ฉบับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ และร้อยละ

¹ นักวิชาการศึกษานานาชาติพิเศษ กองทะเบียนและประมวลผล มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Educator, Senior Professional Level, Division of Registration Mahasarakham University

ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1. ปัญหาการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการผันสภาพการเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ปรากฏดังนี้

1.1 นิสิตมีความคิดเห็นว่าปัญหาของการผันสภาพการเป็นนิสิตในระดับปริญญาตรีมีสาเหตุมาจากการมีผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ที่มหาวิทยาลัยกำหนด นิสิตไม่สามารถปรับตัวสำหรับการเรียนในระดับอุดมศึกษาและมหาวิทยาลัยไม่มีกระบวนการติดตาม ดูแล และช่วยเหลือนิสิตอย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรม ทั้งนี้ นิสิตไม่แน่ใจว่าปัจจุบันมหาวิทยาลัยมีวิธีการหรือการดำเนินการเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการผันสภาพการเป็นนิสิตในระดับปริญญาตรี ซึ่งในอนาคตมหาวิทยาลัยมหาสารคามควรมีกิจกรรม/โครงการเพื่อดูแลและให้ความช่วยเหลือนิสิตที่มีผลการเรียนต่ำให้มีผลการเรียนดีขึ้นและสามารถสำเร็จการศึกษาได้ มีการพัฒนาระบบการให้คำปรึกษาของอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เกี่ยวข้องให้เป็นรูปธรรมและมีแนวทางการดำเนินการที่ชัดเจน และมีกระบวนการติดตาม ดูแล และช่วยเหลือนิสิตอย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรม

1.2 อาจารย์มีความคิดเห็นว่าปัญหาของการผันสภาพการเป็นนิสิตในระดับปริญญาตรีมีสาเหตุมาจากการมีผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ที่มหาวิทยาลัยกำหนด นิสิตไม่สามารถปรับตัวสำหรับการเรียนในระดับอุดมศึกษา และไม่มีเงิน/ทุนการศึกษาสำหรับชำระค่าเล่าเรียนและใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ทั้งนี้ อาจารย์ไม่แน่ใจว่าปัจจุบันมหาวิทยาลัยมีวิธีการหรือการดำเนินการเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการผันสภาพการเป็นนิสิตในระดับปริญญาตรี ซึ่งในอนาคตมหาวิทยาลัยมหาสารคามควรมีกิจกรรม/โครงการเพื่อดูแลและให้ความช่วยเหลือนิสิตที่มีผลการเรียนต่ำให้มีผลการเรียนดีขึ้นและสามารถสำเร็จการศึกษาได้ มีกระบวนการติดตาม ดูแล และช่วยเหลือนิสิตอย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรม จัดกิจกรรม/โครงการเพื่อการเตรียมความพร้อมและการปรับตัวในมหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยควรปรับเปลี่ยนกระบวนการคัดเลือกหรือการรับบุคคลเข้าศึกษาต่อให้มีคุณภาพ

2. แนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการผันสภาพการเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัย

มหาสารคาม มี 7 วิธี ประกอบด้วย 1) มหาวิทยาลัยควรกำหนดระบบกลไกการให้คำปรึกษาและติดตามผลการเรียนของนิสิตที่มีความเสี่ยงต่อการพ้นสภาพการเป็นนิสิต เพื่อให้มีการดำเนินการไปในทิศทางเดียวกัน 2) คณะและหน่วยงานที่จัดการศึกษาหรือรับสมัครบุคคลเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี ควรเพิ่มช่องทางในการรับสมัครผู้เข้าศึกษาต่อที่หลากหลาย และเพิ่มช่องทางการรับสมัครสำหรับนิสิตที่เคยศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย 3) มีการแจ้งข้อมูลและรายชื่อ นิสิตที่คาดว่าจะพ้นสภาพการเป็นนิสิตไปยังคณะ และหน่วยงาน เพื่อดำเนินการติดตามนิสิต 4) กำหนดช่องทางในการตรวจสอบข้อมูลผลการเรียนของนิสิตผ่านระบบบริการการศึกษา โดยผู้ปกครองสามารถแจ้งความประสงค์การเข้าสู่ระบบมายังมหาวิทยาลัยเป็นรายบุคคล 5) มีการแจ้งสถานะการพ้นสภาพการเป็นนิสิต การลาพักการเรียน และการลาออก ไปยังผู้ปกครองเพื่อรับทราบและหาแนวทางดูแลนิสิตร่วมกับมหาวิทยาลัย 6) จัดทำข้อมูลการถาม-ตอบปัญหาหรือการดำเนินการในเรื่องวิชาการผ่านระบบบริการการศึกษาสำหรับนิสิต และ 7) มีการพัฒนาระบบฐานข้อมูลการจัดเก็บหมายเลขโทรศัพท์ของนิสิตที่เป็นปัจจุบัน เพื่อให้คณะ หน่วยงาน หรือผู้เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้ได้

คำสำคัญ: การป้องกัน, การแก้ไขปัญหา, การพ้นสภาพการเป็นนิสิต, ระดับปริญญาตรี, มหาวิทยาลัย

Abstract

This research aimed to study the attitudes of the students who are at risk dropping out and the lecturers about the problems and preventive guidelines and solutions of the students dropping out in case of undergraduate students at Mahasarakham University and develop the preventive guidelines and solutions of the students dropping out in case of undergraduate students at Mahasarakham University. Population in this research covered 4,263 people categorized into 1) 2,474 undergraduate students who are at risk dropping out, 2) 1,789 lecturers and 3) 65 informants including of executive staff, home room

advisors, parents staff and students. They were retrieved from purposive sampling technique. Research instruments included of two questionnaires. Statistics used in data analysis were frequency and percentage.

The results of the research explained as follows:

1. The problems to prevent and solve drop out problems of undergraduate students at Mahasarakham University showed that:

1.1 Students agreed with that the undergraduate student dropout problems and the causes were low academic achievement, inadaptability of oneself to university academic life, and the university's inadequate monitoring support system. However, the students were uncertain about the existence of such system to prevent and rectify the dropping out students. In the near future, the university is advised to arrange activities or projects to look after and assist the low academic achievement students in order to be improved and successful in graduation. Moreover, advisory system should be developed with explicit procedure, monitoring and supports and the lecturers believed that the undergraduate student dropout problems due to low academic achievement, being inadaptable to the university life and financial difficulty as being unable to afford tuition fee or daily expenses.

1.2 The lecturers are also hesitant about the university dropout procedure and preventive conduct. Therefore, Mahasarakham University is suggested to arrange activities or projects to look after and assist the low academic achievement students in order to be improved and successful in graduation. Moreover, monitoring system should be developed with explicit procedure to assist the students ; the projects may include preparation and adjustment to university life and the university is highly recommended to modify or improve recruitment process for better quality.

2. Guidance and solution to prevent dropout problems among the undergraduate students at Mahasarakham University consisted of 7 approaches ; 1) the university assign systems and mechanisms of advisory and following up of the undergraduate students who are at risk of dropping out for a unity conduct, 2) faculties and departments which arrange education management or student recruitment in undergraduate level should increase channels of recruitment and consider stop-out method to practice, 3)lists of students who are at risk of dropping out should be reported to the faculties and departments involved to follow up students, 4) assign channels to check academic results for the student parents who apply their intention to access the system, 5) inform conditions of students who are about to end the studentship, withdrawing and resignation to their parents in order to co-work with the university, 6) create questions and answers or academic information section on online system for students, and 7) develop student demographic database and allow the faculties and the department concerned to access it.

Keywords: Prevent, Solve, Drop out, Undergraduate, University

บทนำ

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มีนโยบายในการขยายโอกาสทางการศึกษา โดยเปิดรับสมัครนักเรียน นักศึกษา หรือผู้สนใจ เพื่อคัดเลือกเข้าศึกษาในระดับปริญญาตรีจากทั่วประเทศผ่านระบบการคัดเลือกเข้าอุดมศึกษากลาง TCAS (Thai University Central Admission System) ตามที่สำนักงานคณะ

กรรมการการอุดมศึกษากำหนด ซึ่งกำหนดการรับสมัครเป็น 5 รอบ ประกอบด้วย รอบที่ 1: การรับด้วยแฟ้มสะสมผลงาน (Portfolio) โดยไม่มีการสอบข้อเขียน รอบที่ 2: การรับแบบโควตาที่มีการสอบปฏิบัติและข้อเขียน รอบที่ 3: การรับตรงร่วมกัน รอบที่ 4: การรับแบบ Admission และรอบที่ 5: การรับตรงแบบอิสระ โดยในแต่ละปีการศึกษา

มีผู้เข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวนกว่า 10,000 คน ทั้งนี้ แม้ว่าจะมีผู้เข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยมหาสารคามจำนวนมาก แต่มหาวิทยาลัยยังประสบปัญหาการผันสภาพการเป็นนิสิตระดับปริญญาตรีในแต่ละปีการศึกษาเป็นจำนวนมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ของสวัสดิ์ วิชระโกชน์ (2559: 449-450) ได้วิเคราะห์ผลการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2553-2557 มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พบว่า ผลการวิเคราะห์อัตราส่วนจำนวนนิสิตที่ผันสภาพต่อจำนวนนิสิตที่เข้าศึกษาต่ออยู่ในระดับสูง

อัตราการผันสภาพการเป็นนิสิตในช่วงปีการศึกษา 2553-2557 มีแนวโน้มสูงขึ้น ยกเว้นปีการศึกษา 2557 เนื่องจากนิสิตอยู่ในช่วงกำลังศึกษาและมหาวิทยาลัยได้แก้ไขเกณฑ์ในการจำแนกสภาพการเป็นนิสิต ส่งผลให้อัตราส่วนจำนวนนิสิตที่ผันสภาพการเป็นนิสิตต่อจำนวนนิสิตที่รายงานตัวเข้าศึกษามีจำนวนลดลงเมื่อเทียบกับปีการศึกษา 2556 โดยจำนวนนิสิตที่ผันสภาพการเป็นนิสิต เฉลี่ย 5 ปีการศึกษา เท่ากับ 3,240.60

คน เมื่อจำแนกเป็นกรณี พบว่า นิสิตผันสภาพการเป็นนิสิตกรณีมีระดับค่าคะแนนเฉลี่ยสะสมไม่ถึงเกณฑ์ที่มหาวิทยาลัยกำหนดมากที่สุด จำนวน 1,157.60 คน ซึ่งข้อมูลจำนวนนิสิตที่ผันสภาพการเป็นนิสิตจะแปรผันตรงกับจำนวนนิสิตที่เข้าศึกษาต่อในแต่ละปีการศึกษา หากปีการศึกษาใดมีนิสิตเข้าศึกษาต่อเป็นจำนวนมากจะส่งผลให้ข้อมูลจำนวนนิสิตที่ผันสภาพการเป็นนิสิตมีจำนวนมากด้วย (สวัสดิ์ วิชระโกชน์, 2559: 456) ทั้งนี้ หากมหาวิทยาลัยจะดำเนินการหาแนวทางในการป้องกันการผันสภาพการเป็นนิสิต ควรมีการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบโดยมีผู้บริหาร หน่วยงานระดับคณะ หน่วยงานสนับสนุนการเรียนการสอน หน่วยงานและผู้เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดขั้นตอนและวิธีการดำเนินการเพื่อให้การผันสภาพการเป็นนิสิตระดับปริญญาตรีมีจำนวนลดลง ในการนี้มหาวิทยาลัยควรเร่งหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาการผันสภาพการเป็นนิสิต ช่วยเหลือนิสิตให้สามารถศึกษาอยู่ในระบบได้ อันจะส่งผลให้นิสิตสำเร็จการศึกษามากขึ้น และ

มหาวิทยาลัยสามารถลดจำนวนการพันสภาพการเป็นนิสิตให้ลดลงได้ โดยมีกองทะเบียนและประมวลผล ซึ่งเป็นหน่วยงานกลางของมหาวิทยาลัยที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการบริหารจัดการและประสานงานด้านวิชาการ รวมถึงการให้บริการนิสิต บุคลากร คณาจารย์ ผู้ปกครอง บุคคลทั่วไป และหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย เป็นหน่วยงานหลักในสนับสนุนข้อมูลทางวิชาการสำหรับหน่วยงานระดับคณะหรือหน่วยงานเพื่อแก้ไขปัญหาหรือหาแนวทางป้องกันการพันสภาพการเป็นนิสิตผ่านระบบกลไกที่มหาวิทยาลัย คณะ หรือหน่วยงานกำหนด

ดังนั้น การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการพันสภาพการเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จึงเป็นการวิจัยระยะแรกในการพัฒนาระบบกลไกเพื่อแก้ไขปัญหาที่ตรงจุด โดยมีผู้บริหาร คณะ หน่วยงาน อาจารย์ที่ปรึกษา บุคลากร และผู้เกี่ยวข้องเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อน ผ่านกระบวนการหรือขั้นตอนที่ได้ร่วมกันพิจารณาเพื่อป้องกันและแก้ไข

ปัญหาการพันสภาพการเป็นนิสิตในทุกกรณี เมื่อมีการดำเนินการเป็นไปตามระบบกลไกที่กำหนด มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และปรับปรุงกระบวนการหรือขั้นตอนอย่างต่อเนื่อง อาจส่งผลให้ในอนาคตมหาวิทยาลัย คณะ หรือหน่วยงานสามารถพัฒนาระบบกลไกเพื่อช่วยเหลือหรือแก้ไขปัญหาร่วมกัน หรือการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศที่สามารถใช้งานผ่านเว็บไซต์ จะส่งผลให้ระบบกลไกการป้องกันและแก้ไขปัญหาการพันสภาพการเป็นนิสิตมีความสมบูรณ์ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น สามารถแก้ไขปัญหาการพันสภาพการเป็นนิสิตให้มีจำนวนลดลง และนิสิตมีร้อยละการสำเร็จการศึกษาอยู่ในระดับที่สูงขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการพันสภาพการเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตามความคิดเห็นของนิสิตระดับปริญญาตรีที่มีความเสี่ยงต่อการพันสภาพความเป็นนิสิตและตามความคิดเห็นของอาจารย์

2. เพื่อพัฒนาแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการพันสภาพการเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและผู้ให้ข้อมูล

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 4,263 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 17 กันยายน 2561) ประกอบด้วย

1.1 นิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่มีความเสี่ยงต่อการพันสภาพการเป็นนิสิต (มีค่าคะแนนเฉลี่ยสะสมต่ำกว่า 2.00) ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคต้น ปีการศึกษา 2561 จำนวน 2,474 คน (ยกเว้นนิสิตชั้นปีที่ 1 ที่เข้าศึกษาต่อในภาคต้น ปีการศึกษา 2561)

1.2 อาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวน 1,789 คน

2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลโดยกระบวนการอภิปรายและระดมความคิดเห็น จำนวน 65 คน ประกอบด้วย

2.1 นิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่เป็น

กลุ่มผู้นำนิสิตจากสภานิสิต องค์การนิสิต และกลุ่มนิสิต จำนวน 20 คน

2.2 เจ้าหน้าที่ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่ปฏิบัติงานด้านวิชาการระดับปริญญาตรีจากทุกคณะ/วิทยาลัย และหน่วยงาน จำนวน 30 คน

2.3 ผู้บริหารและตัวแทนอาจารย์ที่ปรึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวน 5 คน

2.4 ผู้ปกครองนิสิต จำนวน 10 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม จำนวน 2 ฉบับ และการกำหนดหัวข้อสำหรับการอภิปรายและระดมความคิดเห็น โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. แบบสอบถาม ฉบับที่ 1 ใช้สอบถามความคิดเห็นของนิสิตระดับปริญญาตรี มีค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 1.00

2. แบบสอบถาม ฉบับที่ 2 ใช้สอบถามความคิดเห็นของอาจารย์ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 1.00

3. กำหนดหัวข้อสำหรับการอภิปรายและระดมความคิดเห็นในหัวข้อ “แนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการพึ่งสภาพการเป็นนิสิตของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม” จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ผู้บริหาร อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ปกครอง เจ้าหน้าที่ และนิสิต

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถาม ซึ่งมีขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1.1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้วิธีการแจกแจงความถี่ และการหาร้อยละ

1.2 การวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นต่อปัญหาและแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการพึ่งสภาพการเป็นนิสิต ใช้วิธีการแจกแจงความถี่ การหาร้อยละ และวิธีการสรุปผลและพรรณนาวิเคราะห์

2. การวิเคราะห์ข้อมูลจากการอภิปรายและระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการ

พึ่งสภาพการเป็นนิสิตของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ใช้วิธีการสรุปผลและพรรณนาวิเคราะห์

ผลการศึกษา

1. ผลการศึกษาปัญหาการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการพึ่งสภาพการเป็นนิสิตตามความคิดเห็นของนิสิตระดับปริญญาตรีที่มีความเสี่ยงต่อการพึ่งสภาพการเป็นนิสิตและตามความคิดเห็นของอาจารย์

1.1 ความคิดเห็นของนิสิตระดับปริญญาตรีที่มีความเสี่ยงต่อการพึ่งสภาพการเป็นนิสิต

1.1.1 ข้อมูลทั่วไปของนิสิตระดับปริญญาตรีที่มีความเสี่ยงต่อการพึ่งสภาพการเป็นนิสิต ที่ตอบแบบสอบถาม จำนวน 2,422 คน (ร้อยละ 97.9) พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 1,304 คน (ร้อยละ 53.8) มีอายุระหว่าง 21-22 ปี จำนวน 1,043 คน (ร้อยละ 43.1) กำลังศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 2 จำนวน 1,004 คน (ร้อยละ 41.5) และมีคะแนนเฉลี่ยสะสม (GPAX) อยู่ระหว่าง 1.76-1.99 จำนวน 1,703 คน (ร้อยละ 70.3)

1.1.2 นิสิตระดับปริญญาตรีที่มีความเสี่ยงต่อการผันสภาพการเป็นนิสิตมีความคิดเห็นต่อปัญหาและแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการผันสภาพการเป็นนิสิต ดังนี้

1) นิสิตมีความคิดเห็นว่ามหาวิทยาลัยมหาสารคามมีปัญหาในเรื่องการผันสภาพการเป็นนิสิตในระดับปริญญาตรี จำนวน 1,143 คน (ร้อยละ 47.2)

2) นิสิตมีความคิดเห็นว่าการผันสภาพการเป็นนิสิตในระดับปริญญาตรี มีสาเหตุหลายประการ โดยเรียงลำดับสาเหตุที่มีจำนวนจากมาก

ไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ มีผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ที่มหาวิทยาลัยกำหนด จำนวน 2,055 คน (ร้อยละ 44.9) ไม่สามารถปรับตัวสำหรับการเรียนในระดับอุดมศึกษาได้ จำนวน 708 คน (ร้อยละ 15.5) และไม่มีกระบวนการติดตาม ดูแล และช่วยเหลือนิสิตอย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรม จำนวน 604 คน (ร้อยละ 13.2) ตามลำดับ

3) นิสิตไม่แน่ใจว่าปัจจุบันมหาวิทยาลัยมหาสารคามมีวิธีการหรือการดำเนินการเพื่อ

ป้องกันและแก้ไขปัญหาการผันสภาพการเป็นนิสิตในระดับปริญญาตรี จำนวน 1,149 คน (ร้อยละ 47.4)

4) นิสิตมีความคิดเห็นว่าในอนาคตมหาวิทยาลัยมหาสารคามควรมีวิธีการหรือการดำเนินการเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการผันสภาพการเป็นนิสิตในระดับปริญญาตรี หลายประการ โดยเรียงลำดับวิธีการหรือการดำเนินการที่มีจำนวนจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ มีกิจกรรม/โครงการเพื่อดูแลและให้ความช่วยเหลือนิสิตที่มีผลการเรียนต่ำให้มีผลการเรียนดีขึ้นและสามารถสำเร็จการศึกษาได้ จำนวน 1,717 คน (ร้อยละ 31.8) พัฒนาระบบการให้คำปรึกษาของอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เกี่ยวข้องให้เป็นรูปธรรมและมีแนวทางการดำเนินการที่ชัดเจน จำนวน 900 คน (ร้อยละ 16.7) และมีกระบวนการติดตาม ดูแล และช่วยเหลือนิสิตอย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรม จำนวน 848 คน (ร้อยละ 15.7) ตามลำดับ

1.1.3 ความคิดเห็นอื่นๆ (เพิ่มเติม) ของนิสิตระดับปริญญาตรีที่มีความเสี่ยงต่อการผันสภาพการเป็นนิสิตเกี่ยวกับแนวทาง

การป้องกันและแก้ไขปัญหาการ
 พันสภาพการเป็นนิสิตที่มีจำนวน
 มากที่สุด 3 ลำดับแรก คือ อาจารย์
 ที่ปรึกษาควรให้คำปรึกษาและคำ
 แนะนำแก่นิสิต จำนวน 28 คน นิสิต
 ควรตั้งใจเรียนมากกว่านี้ จำนวน 14
 คน มีการทำกิจกรรม ใ้งานนิสิต
 เพิ่ม หรือสอบแก้เพื่อเป็นคะแนน
 ช่วยให้ผ่านเกณฑ์ จำนวน 14 คน
 และควรมีการดูแลและให้ความช่วย
 เหลือนิสิตเพื่อให้สามารถสำเร็จการ
 ศึกษาได้ จำนวน 13 คน ตามลำดับ

1.2 ความคิดเห็นของ อาจารย์

1.2.1 ข้อมูลทั่วไปของ
 อาจารย์ผู้สอนที่ตอบแบบสอบถาม
 จำนวน 1,015 คน (ร้อยละ 56.7) พบ
 ว่า ส่วนใหญ่เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา
 จำนวน 802 คน (ร้อยละ 79.0)
 สังกัดกลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์
 และสังคมศาสตร์ จำนวน 495 คน
 (ร้อยละ 48.8) และมีอายุการทำงาน
 ระหว่าง 11-15 ปี จำนวน 285 คน
 (ร้อยละ 28.1)

1.2.2 อาจารย์มีความ
 คิดเห็นต่อปัญหาและแนวทางการ
 ป้องกันและแก้ไขปัญหาการพัน
 สภาพการเป็นนิสิต ดังนี้

1) อาจารย์มีความคิด
 เห็นว่ามหาวิทยาลัยมหาสารคามมี
 ปัญหาในเรื่องการพันสภาพการเป็น
 นิสิตในระดับปริญญาตรี จำนวน
 681 คน (ร้อยละ 67.1)

2) อาจารย์มีความคิด
 เห็นว่าการพันสภาพการเป็นนิสิต
 ในระดับปริญญาตรี มีสาเหตุหลาย
 ประการ โดยเรียงลำดับสาเหตุที่มี
 จำนวนจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ
 แรก คือ มีผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์
 ที่มหาวิทยาลัยกำหนด จำนวน 876
 คน (ร้อยละ 31.7) ไม่สามารถปรับตัว
 สำหรับการเรียนในระดับอุดมศึกษา
 ได้ จำนวน 559 คน (ร้อยละ 20.3)
 และไม่มีเงิน/ทุนการศึกษาสำหรับ
 ชำระค่าเล่าเรียนและใช้จ่ายในชีวิต
 ประจำวัน จำนวน 463 คน (ร้อยละ
 16.8) ตามลำดับ

3) อาจารย์ไม่แน่ใจว่า
 ปัจจุบันมหาวิทยาลัยมหาสารคาม
 มีวิธีการหรือการดำเนินการเพื่อ
 ป้องกันและแก้ไขปัญหาการพัน
 สภาพการเป็นนิสิตในระดับปริญญา
 ตรี จำนวน 506 คน (ร้อยละ 49.9)

4) อาจารย์มีความ
 คิดเห็นว่าในอนาคตมหาวิทยาลัย
 มหาสารคามควรมีวิธีการหรือการ
 ดำเนินการเพื่อป้องกันและแก้ไข

ปัญหาการพันสภาพการเป็นนิสิตในระดับปริญญาตรี หลายประการ โดยเรียงลำดับวิธีการหรือการดำเนินการที่มีจำนวนจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ มีกิจกรรม/โครงการเพื่อดูแลและให้ความช่วยเหลือนิสิตที่มีผลการเรียนต่ำให้มีผลการเรียนดีขึ้นและสามารถสำเร็จการศึกษาได้ จำนวน 741 คน (ร้อยละ 23.1) มีกระบวนการติดตาม ดูแล และช่วยเหลือนิสิตอย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรม จำนวน 556 คน (ร้อยละ 17.3) และจัดกิจกรรม/โครงการเพื่อเตรียมความพร้อมและการปรับตัวในมหาวิทยาลัย จำนวน 550 คน (ร้อยละ 17.2) ตามลำดับ

1.2.3 ความคิดเห็นอื่นๆ (เพิ่มเติม) ของอาจารย์เกี่ยวกับแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการพันสภาพการเป็นนิสิตที่มีค่าความถี่มากที่สุด 3 ลำดับแรก คือ มหาวิทยาลัยควรปรับเปลี่ยนกระบวนการคัดเลือกหรือการรับบุคคลเข้าศึกษาต่อให้มีคุณภาพ จำนวน 13 คน กองทะเบียนและประมวลผลต้องมีการจัดการเรื่องระบบอาจารย์ที่ปรึกษาให้เข้มข้นหรือให้ดีกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันแม้ว่าจะนำระบบไอทีมาช่วยแต่อาจ

จะได้บางเรื่อง วิธีการที่ดีที่สุด คือ การพบนิสิตโดยตรง (Face to Face) ซึ่งยังมีความจำเป็น โดยสามารถจัดให้มีระบบที่สามารถให้คำปรึกษาแบบออนไลน์ได้ด้วย จำนวน 5 คน ควรให้ผู้ปกครองทราบทุกครั้งที่นิสิตขาดเรียน ลาเรียน และแจ้งคะแนนการสอบกลางภาค และคะแนนสอบย่อยต่างๆ เพื่อให้ผู้ปกครองมีการติดตามเฝ้าระวัง และตักเตือนนิสิตได้ทันเวลา จำนวน 5 คน เนื่องจากนิสิตที่มีปัญหาส่วนใหญ่ไม่กล้าหรือไม่อยากเข้าพบอาจารย์ที่ปรึกษา หรืออาจารย์ที่ปรึกษาบางคนยังขาดวุฒิภาวะในการให้คำปรึกษา ดังนั้นในแต่ละคณะควรมีห้องแนะแนวหรือตัวแทนอาจารย์ เจ้าหน้าที่นิสิตรุ่นพี่ ที่เป็นบุคคลที่สามารถให้คำปรึกษาได้ นอกเหนือจากอาจารย์ที่ปรึกษา จำนวน 3 คน ควรมีระบบการติดตามและแจ้งสภาพและสถานะปัจจุบันของผลการเรียนทุกเทอม จำนวน 3 คน และนิสิตควรตั้งใจเรียน จำนวน 3 คน ตามลำดับ

2. ผลการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการพันสภาพการเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ด้วยกระบวนการ

อภิปรายผลและการระดมความคิด เห็น พบว่า มีแนวทางการดำเนินงาน จำนวน 7 วิธี ดังนี้

2.1 มหาวิทยาลัยควร กำหนดระบบกลไกการให้คำปรึกษา และติดตามผลการเรียนของนิสิตที่มีความเสี่ยงต่อการพ้นสภาพการเป็น นิสิต เพื่อให้มีการดำเนินการไปใน ทิศทางเดียวกัน

2.2 คณะและหน่วยงาน ที่จัดการศึกษาหรือรับสมัครบุคคล เข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี ควรเพิ่มช่องทางในการรับสมัครผู้ เข้าศึกษาต่อที่หลากหลาย และเพิ่ม ช่องทางการรับสมัครสำหรับนิสิตที่ เคยศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย

2.3 มีการแจ้งข้อมูลและรายชื่อ นิสิตที่คาดว่าจะพ้นสภาพการ เป็นนิสิตไปยังคณะ และหน่วยงาน เพื่อดำเนินการติดตามนิสิต

2.4 กำหนดช่องทางในการ ตรวจสอบข้อมูล ผลการศึกษาของ นิสิตผ่านระบบบริการการศึกษา โดย ผู้ปกครองสามารถแจ้งความประสงค์ การเข้าสู่ระบบมายังมหาวิทยาลัย เป็นรายบุคคล

2.5 มีการแจ้งสถานะ การพ้นสภาพการเป็นนิสิต การ

ลาพักการเรียน และการลาออกไปยังผู้ปกครองเพื่อรับทราบ และหาแนวทางดูแลนิสิตร่วมกับ มหาวิทยาลัย

2.6 จัดทำข้อมูลการถาม-ตอบปัญหาหรือการดำเนินการใน เรื่องวิชาการผ่านระบบบริการการ ศึกษาสำหรับนิสิต

2.7 มีการพัฒนาระบบฐาน ข้อมูลการจัดเก็บหมายเลขโทรศัพท์ ของนิสิตที่เป็นปัจจุบัน เพื่อให้คณะ หน่วยงาน หรือผู้เกี่ยวข้องสามารถ นำไปใช้ได้

อภิปรายผล

1. นิสิตและอาจารย์มีความ คิดเห็นว่ามหาวิทยาลัยมีสภาพ ปัญหาในเรื่องการพ้นสภาพการเป็น นิสิตในระดับปริญญาตรี เนื่องจาก ช่วงที่เข้าศึกษาต่อในภาคการศึกษา แรกมีรายชื่อและมีนิสิตจำนวนมาก เมื่อระยะเวลาการเรียนการสอนสิ้นสุดในภาคการศึกษาแรกหรือสิ้นสุด ปีการศึกษา จะมีนิสิตพ้นสภาพการ เป็นนิสิตหรือลาออกเป็นระยะๆ ซึ่ง นิสิตที่เรียนในห้องหรือสาขาวิชา เดียวกันจะทราบพฤติกรรมและรับรู้ ข้อมูลการไม่ศึกษาต่อของเพื่อน รวมถึงอาจารย์ที่เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

หรือสอนในแต่ละรายวิชาที่มีรายชื่อของนิสิตในที่ปรึกษาหรือรายชื่อ นิสิตที่ลงทะเบียนเรียน เมื่อเข้าพบนิสิตหรือตรวจสอบรายชื่อการเข้าเรียนหรือนิสิตมายื่นคำร้องขอลาออก อาจารย์จะทราบข้อมูลการไม่ศึกษาต่อของนิสิต โดยในภาคการศึกษาหรือปีการศึกษาถัดไปจะมีจำนวนนิสิตที่เข้าเรียนหรือลงทะเบียนเรียนลดลงอย่างเห็นได้ชัด ทั้งนี้ การฟื้นฟูสภาพการเป็นนิสิตมีสาเหตุหลายกรณี ตามที่มหาวิทยาลัยมหาสารคามได้กำหนดหลักเกณฑ์การจำแนกสภาพนิสิตไว้ในข้อบังคับมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ว่าด้วยการศึกษาระดับปริญญาตรี 12 กรณี ดังนี้ (กองทะเบียนและประมวลผล มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 2561: 96-97) 1) ตาย 2) ลาออก 3) โอนย้ายสถานศึกษา 4) สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตร 5) ไม่ลงทะเบียนเรียนในภาคการศึกษาแรกที่ขึ้นทะเบียนเป็นนิสิต 6) เมื่อพ้นกำหนดเวลาหนึ่งภาคการศึกษาแล้วไม่ชำระค่าธรรมเนียมการศึกษาต่างๆ ตามที่มหาวิทยาลัยกำหนดเพื่อรักษาสภาพนิสิต 7) ขาดคุณสมบัติหรือคุณสมบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง 8) ระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมไม่ถึง

1.50 เมื่อมีหน่วยกิตสะสมตั้งแต่ 30-59 หน่วยกิต ตามระดับคะแนนตัวอักษรในข้อ 30.1 ยกเว้นรายวิชาที่เทียบโอนหน่วยกิตจากสถาบันอื่น 9) ระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมไม่ถึง 1.75 เมื่อมีหน่วยกิตสะสมตั้งแต่ 60 หน่วยกิต ขึ้นไป ตามระดับคะแนนตัวอักษรในข้อ 30.1 ยกเว้นรายวิชาที่เทียบโอนหน่วยกิตจากสถาบันอื่น 10) ไม่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรภายในระยะเวลาที่กำหนด 11) ต้องโทษโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ความผิดลหุโทษหรือความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท และ 12) กระทำการทุจริตหรือมีความประพฤติอันเป็นการเสื่อมเสียแก่มหาวิทยาลัย ใช้หลักฐานเท็จต่อมหาวิทยาลัย และกระทำรายการในระบบทะเบียนของมหาวิทยาลัย แทนบุคคลอื่นโดยมิได้รับอนุญาตแล้วก่อให้เกิดความเสียหาย และมหาวิทยาลัยเห็นสมควรให้ออกตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัย ว่าด้วยวินัยนิสิต ทั้งนี้ การคืนสภาพนิสิตของนิสิตที่พ้นสภาพการเป็นนิสิตสามารถดำเนินการได้กรณีเมื่อพ้นกำหนดเวลาหนึ่งภาคการศึกษาแล้วไม่ชำระค่าธรรมเนียมการศึกษาต่างๆ ตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด

เพื่อรักษาสภาพนิสิต เท่านั้น ทั้งนี้ ต้องได้รับอนุมัติจากอธิการบดี โดยความเห็นชอบจากคณบดี เมื่อได้รับอนุมัติแล้วให้ถือว่าเป็นการลาพักการเรียนตั้งแต่ภาคการศึกษาที่พ้นสภาพนิสิตจนถึงปัจจุบัน และให้ชำระค่าธรรมเนียมการคืนสภาพนิสิตและค่าธรรมเนียมการลาพักการเรียนย้อนหลัง จึงเป็นเหตุผลให้นิสิตและอาจารย์มีความคิดเห็นตรงกันว่ามหาวิทยาลัยมีสภาพปัญหาในเรื่องการพ้นสภาพการเป็นนิสิตในระดับปริญญาตรีเนื่องจากการพ้นสภาพการเป็นนิสิตตามข้อบังคับ อย่างต่อเนื่องและจำนวนมาก โดยสาเหตุของการพ้นสภาพการเป็นนิสิตเกิดจากการมีผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ที่มหาวิทยาลัยกำหนด และนิสิตไม่สามารถปรับตัวสำหรับการเรียนในระดับอุดมศึกษา เนื่องจากนิสิตที่เข้าศึกษาต่อในภาคการศึกษาแรกยังไม่คุ้นเคยกับการเรียนในระดับอุดมศึกษา ซึ่งมีวิธีการและรูปแบบการเรียนการสอนหรือการประเมินผลการศึกษาที่แตกต่างไปจากการเรียนในระดับการศึกษาชั้นพื้นฐาน ทั้งนี้ การเรียนการสอนเป็นการลงทะเบียนเรียนและเข้าเรียนแบบอิสระ ไม่มีการบังคับและติดตามให้

นิสิตจะต้องลงทะเบียนเรียนหรือเข้าเรียน จึงส่งผลให้นิสิตไม่สามารถปรับตัวได้ทันและมีผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ที่มหาวิทยาลัยกำหนด ในภาคการศึกษาแรกหรือภาคการศึกษาถัดไป ส่งผลให้นิสิตต้องพ้นสภาพการเป็นนิสิต ทั้งนี้ สภาพปัญหาส่วนตัวที่ส่งผลต่อผลการศึกษาหรือการพ้นสภาพการเป็นนิสิต มีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของเกษร อิศรางกูร ณ อยุธยา (2556: 43-44) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการออกกลางคันของนักศึกษามหาวิทยาลัยอุตรดิตถ์ พบว่า องค์ประกอบด้านนักศึกษาตัวส่วนตัว ด้านการเงิน และด้านสุขภาพเป็นสาเหตุในระดับมาก โดยอาจารย์ที่ปรึกษาคิดว่าด้านส่วนตัว การเงิน สุขภาพ ครอบครัว และที่พักอาศัยเป็นสาเหตุในระดับมาก สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ภูษณิศาสีริวรพร (2557: 69-74) ได้ศึกษาสาเหตุของการออกกลางคันและแนวทางการแก้ไขปัญหาการออกกลางคันของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่เข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีของสถาบันการพลศึกษา ภาคตะวันออกเฉิยเหนือ ผลการศึกษาพบว่าสภาพปัญหาการออกกลางคันของ

นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่ออกกลางคัน ด้านส่วนตัวของนักศึกษามีสภาพ ปัญหาอยู่ในระดับมาก ประเด็น ความรู้ความเข้าใจพื้นฐานในคณะ ที่เรียน ผลการเรียนไม่น่าพึงพอใจ หรือต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด และ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Jones-Giles, Jeterfonee (2004: Abstract-A) ได้ศึกษาแนวปฏิบัติของ สถานศึกษาในการสร้างนโยบายเพื่อ ให้เกิดอัตราการคงอยู่ของนักศึกษา ในวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มี อิทธิพลมากที่สุดที่เกี่ยวข้องกับการ ตัดสินใจของนักศึกษาประกอบด้วย ความเบื่อหน่ายด้านวิชาการ ความ ไม่แน่ชัดเกี่ยวกับความต้องการ ด้านการเรียน การเปลี่ยนถ่ายและ ปัญหา ความคาดหวังที่ไม่เป็น จริงเกี่ยวกับวิทยาลัย คะแนนสอบ ต่ำ ความไม่พึงพอใจต่อการให้ ค่าแนะนำทางวิชาการ

สำหรับสภาพปัญหา นิสิตมีผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ ที่มหาวิทยาลัยกำหนดที่ส่งผลต่อ การพ้นสภาพการเป็นนิสิตมีความ สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ข้อมูล ของสวัสดี วิชระโกชน์ (2559: 351) ได้วิเคราะห์ผลการจัดการศึกษา

ระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2553- 2557 มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พบว่า นิสิตพ้นสภาพการเป็นนิสิต ในกรณีมีระดับค่าคะแนนเฉลี่ย สะสมไม่ถึงเกณฑ์ที่มหาวิทยาลัย กำหนดมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 35.72 สอดคล้องกับผลการศึกษา ของอุทัย ศรีชนะนอก (2559: 83- 84) ค้นหาปัจจัยที่ส่งผลต่อการออก กลางคันของนักเรียน นักศึกษา พบว่า ตัวแปรที่มีความสำคัญ คือ เกรดเฉลี่ยสะสม สอดคล้องกับผล การศึกษาของวิไลพันธ์ บุญมาก (2560: 16) ได้ศึกษาปัจจัยที่มี อิทธิพลต่อการออกกลางคันและไม่ สำเร็จการศึกษาตามระยะเวลาที่ กำหนดของนักศึกษามหาวิทยาลัย เทค โน โล ยี พระจอมเกล้า พระนครเหนือ วิทยาเขตปราจีนบุรี ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาที่ออก กลางคันและไม่สำเร็จการศึกษาตาม ระยะเวลาในหลักสูตรพ้นสภาพออก จากมหาวิทยาลัยชั้นในปีที่ 1 ค่า คะแนนเฉลี่ยสะสมก่อนออกจาก มหาวิทยาลัยอยู่ระหว่าง 1.00-1.59 ส่วนใหญ่มีสาเหตุจากปัญหาด้าน การเรียน สอดคล้องกับผลการศึกษา ของ Meador, Ryan E. (2012: Abstract-A) ได้พยากรณ์ความสำเร็จ

ในการกลับเข้ามาเรียนของนักศึกษา ระดับปริญญาตรีที่พ้นสภาพการเป็น นักศึกษาของมหาวิทยาลัยเอกชน ในภาคตะวันตกตอนกลาง ผลการศึกษาพบว่า ในภาพรวมนั้นการ วิเคราะห์ข้อมูลแสดงให้เห็นถึงนัยยะ สำคัญทางสถิติของจำนวนหน่วยกิต ชั่วโมงที่ต้องลงทะเบียนเรียนหลังจากกลับมาเรียน ร้อยละของ วุฒิการศึกษาที่นักศึกษาสำเร็จ การศึกษา และเกรดเฉลี่ยสะสม มีความสัมพันธ์กับการสำเร็จ การศึกษา เมื่อพิจารณาเป็นราย สาขาวิชา กลุ่มนักศึกษาสาขาวิชา วิศวกรรมศาสตร์ พบว่า จำนวน หน่วยกิต ชั่วโมงที่ต้องลงทะเบียน เรียน วุฒิการศึกษา และเกรดเฉลี่ย สะสม รวมถึงเพศของนักศึกษามี นัยยะสำคัญทางสถิติ

โดยนิตินิตมีความคิดเห็น เพิ่มเติมว่าการพ้นสภาพการเป็น นิสิตของมหาวิทยาลัยมีสาเหตุมา จากมหาวิทยาลัยไม่มีกระบวนการ ติดตาม ดูแล และช่วยเหลือนิสิต อย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรม เนื่องจากนิสิตที่มีผลการเรียนต่ำ และเป็นผู้รับผลกระทบโดยตรงยังไม่ทราบหรือไม่ได้เข้าสู่กระบวนการ หรือวิธีการใดๆ ที่มหาวิทยาลัย

กำหนดไว้ใน การช่วยเหลือหรือดูแล อย่างใกล้ชิดหรือเป็นรูปธรรม โดย แต่ละคณะวิชามีการดำเนินการ ที่แตกต่างกันเนื่องจากมีบริบทที่ แตกต่างกัน แต่ทั้งนี้การดำเนินการ ดังกล่าวถือเป็นบทบาทสำคัญที่ มหาวิทยาลัยจะต้องดำเนินการขับเคลื่อนเพื่อเป็นการป้องกันและแก้ไข ปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิตใน ระดับปริญญาตรี หากการพ้นสภาพ ตามเกณฑ์ที่ข้อบังคับมหาวิทยาลัย มหาสารคาม ว่าด้วยการศึกษาระดับปริญญาตรีกำหนด โดยที่ มหาวิทยาลัยไม่มีมาตรการหรือการ ดำเนินการใดๆ จะเกิดสภาพปัญหา การสูญเปล่าทางการศึกษาจากการ พ้นสภาพการเป็นนิสิตอยู่ในระดับ สูงหรือเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการศึกษา ของนันทิดา ชำนาญญา (2555: บทคัดย่อ) พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อ การลาออกกลางคันของนิสิตระดับ ปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยพะเยา ประจำปีการศึกษา 2554 คือ ด้าน มหาวิทยาลัยเป็นปัจจัยสูงสุดที่ส่งผล ต่อการลาออกกลางคันของนิสิต และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ พเยาว์ ดีใจ และคณะ (2555: 45-46) พบว่า ปัจจัยด้านสถาบันมีผลต่อ

การออกกลางคันของนักศึกษา คือ การจัตระบบดูแลช่วยเหลือผู้ด้อยประสิทธิภาพ

ในส่วนของอาจารย์มีความคิดเห็นเพิ่มเติมว่าการพ้นสภาพการเป็นนิสิตมีสาเหตุมาจากนิสิตไม่มีเงิน/ทุนการศึกษาสำหรับชำระค่าเล่าเรียนและใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน เนื่องจากนิสิตที่เข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ส่วนใหญ่เป็นบุตรเกษตรกรที่อยู่ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และเป็นผู้กู้ยืมเงินจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา จึงอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้นิสิตต้องลาออกหรือพ้นสภาพการเป็นนิสิตเนื่องจากไม่มีเงินสำหรับชำระค่าเล่าเรียนหรือค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของภูษณิศรา สิริวรรณ (2557: 69-74) ผลการศึกษาพบว่า สภาพปัญหาการออกกลางคันของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สถาบันการพลศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ออกกลางคัน คือ ด้านครอบครัวมีสภาพปัญหาอยู่ในระดับมากที่สุด ประเด็นที่มีสภาพปัญหามากที่สุดคือ ครอบครัวมีฐานะยากจนต้องช่วยหารายได้ สอดคล้องกับผลการ

ศึกษาของอโนมา ศิริพานิช และคณะ (2559: 79) พบว่า สาเหตุการออกกลางคัน คือ นักศึกษาไม่มีเงินทุน ค่าใช้จ่ายในการเรียน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Jones-Giles, Jeterfonee (2004: Abstract-A) ได้ศึกษาแนวปฏิบัติของสถานศึกษาในการสร้างนโยบายเพื่อให้เกิดอัตราการคงอยู่ของนักศึกษาในวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย ผลการศึกษาพบว่า กิจกรรมที่มีอิทธิพลต่ออัตราการคงอยู่ของนักศึกษา คือ การบริการให้ความช่วยเหลือด้านการเงินและการใช้ชีวิต สามารถมีบทบาทที่สำคัญในการพัฒนาและปรับปรุงอัตราการคงอยู่ของนักศึกษาในสถาบันที่เข้าร่วมโครงการ การบริการเหล่านี้ประกอบด้วย การทำงานในวิทยาเขต การให้เงินกู้ยืมฉุกเฉิน การให้ทุนการศึกษาตามศักยภาพ การประสานงานกับผู้มีจิตศรัทธาบริจาคในนามบุคคลและนามองค์กร รวมถึงการให้ความช่วยเหลือจากรัฐและรัฐบาลกลาง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Funk, Mary Theresa (2015: Abstract-A) ได้ประเมินการหยุดเรียนกลางคันของนักศึกษาที่ต้องเดินทางไปกลับในการเรียนของวิทยาลัย ผลการศึกษาพบ

ว่า นักศึกษาที่อยู่นอกแบบแผนวิทยาลัยหรือวิทยาเขตที่มีนักศึกษาเดินทางไปกลับ ต้องเผชิญกับความท้าทายเป็นอย่างมากเพราะการใช้เวลาในการช่วยเหลือครอบครัวและการประกอบอาชีพของนักศึกษาอาจจะขัดขวางการมาเรียนได้ และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Okagbare, Abel G. (2015: Abstract-A) ได้ศึกษามุมมองของผู้บริหารสถานศึกษาและนักการศึกษาเกี่ยวกับอัตราการคงอยู่ของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยเอกชน ผลการศึกษาพบว่า การให้นักศึกษามีส่วนร่วมเป็นปัจจัยเชิงสถาบันที่สำคัญที่มีอิทธิพลต่ออัตราการคงอยู่ของนักศึกษา การบริการจัดการเรียนพิเศษ การพัฒนาปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวก การให้ความช่วยเหลือทางการเงิน การจัดหาอาชีพและการกำกับติดตาม ถือว่าเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่ออัตราการคงอยู่เช่นกัน

2. สำหรับแนวทางในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการผันสภาพการเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยได้กำหนดแนวทางในการดำเนินงาน จำนวน 7 วิธี ประกอบด้วย

1) มหาวิทยาลัยควรกำหนดระบบกลไกการให้คำปรึกษาและติดตามผลการเรียนของนิสิตที่มีความเสี่ยงต่อการผันสภาพการเป็นนิสิต เพื่อให้มีการดำเนินการไปในทิศทางเดียวกัน 2) คณะและหน่วยงานที่จัดการศึกษาหรือรับสมัครบุคคลเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีควรเพิ่มช่องทางในการรับสมัครผู้เข้าศึกษาต่อที่หลากหลาย และเพิ่มช่องทางการรับสมัครสำหรับนิสิตที่เคยศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย 3) มีการแจ้งข้อมูลและรายชื่อนิสิตที่คาดว่าจะผันสภาพการเป็นนิสิตไปยังคณะ และหน่วยงาน เพื่อดำเนินการติดตามนิสิต 4) กำหนดช่องทางในการตรวจสอบข้อมูลผลการศึกษาของนิสิตผ่านระบบบริการการศึกษา โดยผู้ปกครองสามารถแจ้งความประสงค์การเข้าสู่ระบบมายังมหาวิทยาลัยเป็นรายบุคคล 5) มีการแจ้งสถานะการผันสภาพการเป็นนิสิต การลาพักการเรียน และการลาออก ไปยังผู้ปกครองเพื่อรับทราบและหาแนวทางดูแลนิสิตร่วมกับมหาวิทยาลัย 6) จัดทำข้อมูลการถาม-ตอบปัญหาหรือการดำเนินการในเรื่องวิชาการผ่านระบบบริการการศึกษาสำหรับนิสิต และ 7) มีการพัฒนากระบวนการฐานข้อมูลการจัด

เก็บหมายเลขโทรศัพท์ของนิสิตที่เป็นปัจจุบัน เพื่อให้คณะ หน่วยงาน หรือผู้เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้ได้ เพื่อเป็นการแก้ไขสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในเบื้องต้น แต่การดำเนินการเนื่องจากอยู่ในช่วงแรกของการดำเนินการ จึงยังไม่เห็นผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม ในการนี้ นิสิตและอาจารย์มีความคิดเห็นตรงกันว่าในอนาคตมหาวิทยาลัยควรมีกิจกรรม/โครงการเพื่อดูแลและให้ความช่วยเหลือนิสิตที่มีผลการเรียนต่ำให้มีผลการเรียนดีขึ้นและสามารถสำเร็จการศึกษาได้ และมีกระบวนการติดตาม ดูแล และช่วยเหลือนิสิตอย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรม โดยจะเป็นการแก้ไขปัญหาที่ตรงจุดและเห็นผลเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น โดยเน้นเฉพาะกลุ่มที่มีผลการเรียนต่ำ และมีกระบวนการติดตามที่สามารถดูแลนิสิตได้อย่างเต็มที่ภายใต้ระบบอาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษา Jones-Giles, Jeterfonee (2004: Abstract-A) ได้ศึกษาแนวปฏิบัติของสถานศึกษาในการสร้างนโยบายเพื่อให้เกิดอัตราการคงอยู่ของนักศึกษาในวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย ผลการศึกษา

พบว่า นโยบายและแนวปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดที่จะช่วยพัฒนาอัตราการคงอยู่ของนักศึกษา คือ การจัดกระบวนการให้ความคำปรึกษาทางวิชาการเพื่อป้องกันการหยุดเรียนกลางคัน การนำข้อคิดเห็นจากนักศึกษาและคณาจารย์เพื่อทราบกลุ่มนักศึกษาผู้ที่มีแนวโน้มที่จะถอนวิชาเรียน และการจัดการเชิงปฏิบัติการตามนโยบายและแนวปฏิบัติในระดับย่อยเพื่อจัดการปัญหาเกี่ยวกับอัตราการคงอยู่ของนักศึกษา และสัมภาชณ์นักศึกษาที่หยุดเรียนกลางคันเพื่อหาสาเหตุถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการหยุดเรียนกลางคัน

โดยนิสิตมีความคิดเห็นเพิ่มเติมว่ามหาวิทยาลัยควรมีการพัฒนากระบวนการให้คำปรึกษาของอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เกี่ยวข้องให้เป็นรูปธรรมและมีแนวทางการดำเนินการที่ชัดเจน เนื่องจากอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิด มีความสัมพันธ์ และทราบพฤติกรรมการเรียนและชีวิตส่วนตัวของนิสิตมากที่สุด ดังนั้น การพัฒนาระบบอาจารย์ที่ปรึกษาที่มีแนวทางการดำเนินการเป็นไปอย่างมีระบบและเป็นรูปธรรมจะเป็นส่วนสำคัญที่จะช่วย

ให้จำนวนนิสิตที่พ้นสภาพการเป็นนิสิตลดลงได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของวัลัญชพร ชวาร์โรว์ (2560: 96-98) ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการพัฒนาการลงทะเบียนเรียนและการพ้นสภาพของนิสิตที่มีความเสี่ยงต่อการพ้นสภาพการเป็นนิสิตในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ควรพัฒนาระบบอาจารย์ที่ปรึกษาให้ช่วยเหลือและแนะนำนิสิตในการลงทะเบียนเรียนและการพ้นสภาพของนิสิต สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Jones-Giles, Jeterfonee (2004: Abstract-A) ได้ศึกษาแนวปฏิบัติของสถานศึกษาในการสร้างนโยบายเพื่อให้เกิดอัตราการคงอยู่ของนักศึกษาในวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย ผลการศึกษาพบว่า 1) นโยบายและแนวปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดที่จะช่วยพัฒนาอัตราการคงอยู่ของนักศึกษา คือ การคัดกรองผู้ที่มีแนวโน้มในการหยุดเรียนกลางคันเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดขึ้น การจัดกระบวนการให้คำปรึกษาทางวิชาการเพื่อป้องกันการหยุดเรียนกลางคัน การนำข้อคิดเห็นจากนักศึกษาและคณาจารย์เพื่อทราบกลุ่มนักศึกษาผู้ที่มีแนวโน้ม

ที่จะถอนวิชาเรียน และการจัดการเชิงปฏิบัติการตามนโยบายและแนวปฏิบัติในระดับย่อยเพื่อจัดการปัญหาเกี่ยวกับอัตราการคงอยู่ของนักศึกษา และสัมภาษณ์นักศึกษาที่หยุดเรียนกลางคันเพื่อหาสาเหตุถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการหยุดเรียนกลางคันและ 2) การให้บริการและความช่วยเหลือทางด้านวิชาการที่สามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการรักษาหรือพัฒนาอัตราการคงอยู่ของนักศึกษา ประกอบด้วย การให้คำแนะนำแก่นักศึกษา การให้คำปรึกษา การกำกับติดตาม การให้ความช่วยเหลือด้านการเรียน และการจัดคอร์สเรียนเพื่อปรับพื้นฐาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับนักศึกษาชั้นปีที่หนึ่ง และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Harleston, Sheila McDonald (2005: Abstract-A) ได้ศึกษากลยุทธ์การรักษาอัตราการคงอยู่ของนักศึกษาโดยคณาจารย์และผู้บริหารในมหาวิทยาลัยที่มีนักศึกษาชนผิวดำและประสิทธิภาพของนโยบายในการรักษาอัตราการคงอยู่ของนักศึกษาสาขาวิชาดนตรี ผลการศึกษาพบว่า กลยุทธ์ที่ประสบความสำเร็จในการคัดเลือกและรักษาสถานภาพนักศึกษาสาขาวิชา

ดนตรีให้คงสภาพอยู่นั้น คือ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

ในส่วนของอาจารย์มีความคิดเห็นเพิ่มเติมว่ามหาวิทยาลัยควรจัดกิจกรรม/โครงการเพื่อการเตรียมความพร้อมและการปรับตัวในมหาวิทยาลัย เนื่องจากนิสิตที่เข้าศึกษาต่อในภาคการศึกษาแรกยังไม่คุ้นชินกับการเรียนในระดับอุดมศึกษา ซึ่งมีรูปแบบและกระบวนการในการจัดการเรียนการสอนหรือการประเมินผลการศึกษาที่แตกต่างไปจากระดับการศึกษาชั้นพื้นฐาน และที่สำคัญคือการใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัยที่ต้องอยู่ห่างจากภูมิลำเนาและผู้ปกครอง จึงส่งผลให้ผลการเรียนลดต่ำลงหรือกระทบต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน ซึ่งท้ายที่สุดอาจจะพินสภาพการเป็นนิสิตต่อไปได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของสมคิด รักษาทรัพย์ และคณะ (2557: 90-91) ได้ศึกษาสาเหตุการออกกลางคันของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมนต์ กรุงเทพมหานคร พบว่า นักศึกษาที่ออกกลางคันในระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมนต์ กรุงเทพมหานคร สาเหตุที่ทำให้ให้นักศึกษาออกกลางคันใน

ด้านส่วนตัวนักศึกษาเรื่องมีความรู้พื้นฐานในสาขาวิชาที่เรียนน้อย สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ภูษณิศลา สิริวรพร (2557: 69-74) ได้ศึกษาสาเหตุของการออกกลางคันและแนวทางการแก้ไขปัญหาการออกกลางคันของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่เข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีของสถาบันการพลศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการศึกษพบว่า สภาพปัญหาการออกกลางคันของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่ออกกลางคัน ด้านส่วนตัวของนักศึกษาพบว่า สภาพปัญหาอยู่ในระดับมาก ประเด็นความรู้ความเข้าใจพื้นฐานในคณะที่เรียน ผลการเรียนไม่น่าพึงพอใจหรือต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด สอดคล้องกับผลการศึกษาของโอไม ศิริพานิช และคณะ (2559: 79) ได้ศึกษาสาเหตุการออกกลางคันของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือและแนวทางการแก้ไขพบว่า สาเหตุการออกกลางคัน คือ จากตัวนักศึกษาซึ่งมีพื้นฐานความรู้ไม่เพียงพอ และคุณลักษณะเฉพาะตัวไม่เหมาะสม และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Peters, Kersley

Michael (2004: Abstract-A) ได้ศึกษา นักศึกษาผิวดำในการศึกษาระดับอุดมศึกษา: การหยุดเรียนกลางคันจากวิทยาลัยชุมชน ผลการวิจัยพบว่า มีปัจจัยหลายอย่างที่เกี่ยวข้อง และมีผลกระทบต่อ การตัดสินใจในการหยุดเรียนกลางคัน ปัจจัยเหล่านั้นประกอบไปด้วย การเตรียมพร้อมในการเรียน และการบริหารจัดการการศึกษา

ทั้งนี้ อาจารย์ได้เสนอแนะให้มหาวิทยาลัยควรปรับเปลี่ยนกระบวนการคัดเลือกหรือการรับบุคคลเข้าศึกษาต่อให้มีคุณภาพไม่ควรเน้นที่ปริมาณมากเกินไป ควรพัฒนาเกณฑ์การรับและกระบวนการคัดเลือกให้มีความเข้มข้นมากยิ่งขึ้น หากรับนิสิตเข้ามาศึกษาต่อในปริมาณมาก การบริหารจัดการ การจัดการเรียนการสอน ทรัพยากร และอาจารย์ที่ปรึกษาจะดูแลและให้การช่วยเหลือไม่ทั่วถึงจะส่งผลให้นิสิตกลุ่มที่มีผลการเรียนต่ำหรือไม่สามารถปรับตัวเข้ากับ การเรียนในระดับอุดมศึกษาอาจจะพ้นสภาพการเป็นนิสิตได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของสุปราณี เทศนาเรียง (2557: 116-117) ได้ศึกษารูปแบบการลดปัญหาการออก

กลางคันของนักเรียน นักศึกษา ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์

ผลการศึกษาพบว่า 1) ปัญหาการออกกลางคันเกิดจากการคัดเลือกนักเรียน นักศึกษาที่สถานศึกษาจัดสอบสัมภาษณ์เพื่อเข้าเรียนในสาขาที่อยากเรียน รับเข้าเรียนจากการคัดเลือกจากการสังเกตพฤติกรรม บุคลิกภาพเพื่อสนองนโยบายการเพิ่มปริมาณผู้เรียน และ 2) รูปแบบการลดปัญหาการออกกลางคันของนักเรียน นักศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า มีความเหมาะสมในการนำไปใช้อยู่ในระดับ เหมาะสมมาก รูปแบบด้านที่มีความเหมาะสมมากที่สุด คือ ด้านการคัดเลือกนักเรียน นักศึกษา ได้แก่ มีสอบคัดเลือก การให้โควตาพิเศษ

สรุป

1. นิสิตมีความคิดเห็น ว่ามหาวิทยาลัยมีปัญหาในเรื่อง การพ้นสภาพการเป็นนิสิตในระดับปริญญาตรี โดยมีสาเหตุมาจากการมีผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์

ที่มหาวิทยาลัยกำหนด นิสิตไม่สามารถปรับตัวสำหรับการเรียนในระดับอุดมศึกษา และมหาวิทยาลัยไม่มีกระบวนการติดตาม ดูแล และช่วยเหลือนิสิตอย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรม ทั้งนี้ นิสิตไม่แน่ใจว่าปัจจุบันมหาวิทยาลัยมีวิธีการหรือการดำเนินการเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการผันสภาพการเป็นนิสิตในระดับปริญญาตรี ซึ่งในอนาคตมหาวิทยาลัยมหาสารคามควรมีกิจกรรม/โครงการเพื่อดูแลและให้ความช่วยเหลือนิสิตที่มีผลการเรียนต่ำให้มีผลการเรียนดีขึ้นและสามารถสำเร็จการศึกษาได้ มีการพัฒนาระบบการให้คำปรึกษาของอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เกี่ยวข้องให้เป็นรูปธรรมและมีแนวทางการดำเนินการที่ชัดเจน และมีกระบวนการติดตาม ดูแล และช่วยเหลือนิสิตอย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรม

2. อาจารย์มีความคิดเห็นว่ามีมหาวิทยาลัยมีปัญหาในเรื่องการผันสภาพการเป็นนิสิตในระดับปริญญาตรี โดยมีสาเหตุมาจากการมีผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ที่มหาวิทยาลัยกำหนด นิสิตไม่สามารถปรับตัวสำหรับการเรียนในระดับอุดมศึกษา และไม่มีเงิน/ทุนการศึกษาสำหรับ

ชำระค่าเล่าเรียนและใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ทั้งนี้ อาจารย์ไม่แน่ใจว่าปัจจุบันมหาวิทยาลัยมีวิธีการหรือการดำเนินการเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการผันสภาพการเป็นนิสิตในระดับปริญญาตรี ซึ่งในอนาคตมหาวิทยาลัยมหาสารคามควรมีกิจกรรม/โครงการเพื่อดูแลและให้ความช่วยเหลือนิสิตที่มีผลการเรียนต่ำให้มีผลการเรียนดีขึ้นและสามารถสำเร็จการศึกษาได้ มีกระบวนการติดตาม ดูแล และช่วยเหลือนิสิตอย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรม จัดกิจกรรม/โครงการเพื่อการเตรียมความพร้อมและการปรับตัวในมหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยควรปรับเปลี่ยนกระบวนการคัดเลือกหรือการรับบุคคลเข้าศึกษาต่อให้มีคุณภาพ

3. แนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการผันสภาพการเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มี 7 วิธี ประกอบด้วย 1) มหาวิทยาลัยควรกำหนดระบบกลไกการให้คำปรึกษาและติดตามผลการเรียนของนิสิตที่มีความเสี่ยงต่อการผันสภาพการเป็นนิสิต เพื่อให้มีการดำเนินการไปในทิศทางเดียวกัน 2) คณะและหน่วย

งานที่จัดการศึกษาหรือรับสมัครบุคคลเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีควรเพิ่มช่องทางในการรับสมัครผู้เข้าศึกษาต่อที่หลากหลาย และเพิ่มช่องทางการรับสมัครสำหรับนิสิตที่เคยศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย

3) มีการแจ้งข้อมูลและรายชื่อ นิสิตที่คาดว่าจะพ้นสภาพการเป็นนิสิตไปยังคณะ และหน่วยงาน เพื่อดำเนินการติดตามนิสิต

4) กำหนดช่องทางในการตรวจสอบข้อมูลผลการศึกษาของนิสิตผ่านระบบบริการการศึกษา โดยผู้ปกครองสามารถแจ้งความประสงค์การเข้าสู่ระบบมายังมหาวิทยาลัยเป็นรายบุคคล

5) มีการแจ้งสถานะการพ้นสภาพการเป็นนิสิต การลาพักการเรียน และการลาออกไปยังผู้ปกครองเพื่อรับทราบและหาแนวทางดูแลนิสิตร่วมกับมหาวิทยาลัย

6) จัดทำข้อมูลการถาม-ตอบปัญหาหรือการดำเนินการในเรื่องวิชาการผ่านระบบบริการการศึกษาสำหรับนิสิต และ

7) มีการพัฒนาระบบฐานข้อมูลการจัดเก็บหมายเลขโทรศัพท์ของนิสิตที่เป็นปัจจุบัน เพื่อให้คณะ หน่วยงาน หรือผู้เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้ได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

1.1 มหาวิทยาลัยควรนำแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิตระดับปริญญาตรีไปกำหนดเป็นแผนปฏิบัติการเพื่อให้คณะ หน่วยงาน และผู้เกี่ยวข้องได้เร่งดำเนินการเพื่อให้เกิดผลที่เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

1.2 กองทะเบียนและประมวลผล ควรทำงานร่วมกับคณะ หน่วยงาน และผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนในระดับปริญญาตรีเพื่อปรับปรุง พัฒนา หรือดำเนินงานตามแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิตระดับปริญญาตรีอย่างต่อเนื่อง

1.3 อาจารย์ที่ปรึกษาควรนำผลการศึกษาไปพัฒนาระบบกลไกในการให้คำปรึกษาหรือติดตามนิสิตในที่ปรึกษาเพื่อป้องกันหรือแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิต

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาข้อมูลเชิงลึกด้วยการสัมภาษณ์ผู้บริหาร อาจารย์ เจ้าหน้าที่ นิสิต และผู้ปกครองนิสิตเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการผันสภาพการเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

2.2 ควรมีการศึกษาข้อมูลแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอย่างเร่งด่วนในสาเหตุที่ส่งผลให้นิสิตผันสภาพการเป็นนิสิตจำนวนมาก

2.3 ควรมีการเปรียบเทียบผลการศึกษานำทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการผันสภาพการเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ระหว่างกลุ่มนิสิตที่มีผลการเรียนสูงและต่ำ

2.4 ควรมีการศึกษาแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการผันสภาพของนิสิตนักศึกษาในระดับปริญญาตรีจากสถาบันอุดมศึกษาอื่น

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยการส่งเสริมจากมหาวิทยาลัยมหาสารคามที่สนับสนุนทุนวิจัยในส่วนของงบประมาณเงินรายได้ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา ประเทพารองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ ที่กรุณาให้คำปรึกษาและคำแนะนำในการทำวิจัย

ขอขอบพระคุณศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา ประเทพารองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน อาจารย์ประจำภาควิชาวิจัยและพัฒนาศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ และนางอรอนงค์ เมฆพรรณโอบาส ผู้อำนวยการกองทะเบียนและประมวลผลที่กรุณาให้คำปรึกษาคำแนะนำ และเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เอกสารอ้างอิง

- กองทะเบียนและประมวลผล มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. (2561). *คู่มือนิสิต ระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2561*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เกษร อิศรางกูร ณ อยุธยา. (2556). *ปัจจัยที่มีผลต่อการออกกลางคันของนักศึกษา มหาวิทยาลัยอุตรดิตถ์*. รายงานการวิจัย. อุตรดิตถ์: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.
- นันทิดา ชำนาญยา. (2555). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการลาออกกลางคันของนิสิตระดับปริญญาตรี ประจำปีการศึกษา 2554 มหาวิทยาลัยพะเยา*. สารนิพนธ์ กศ.ม. พะเยา: มหาวิทยาลัยพะเยา.
- เพยาวี ดีใจ และคณะ. (2555). *ปัจจัยที่มีผลต่อการออกกลางคันตามความคิดเห็นของนักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร*. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
- ภูษณิศลา สิริวรพร. (2557). *สาเหตุของการออกกลางคันและแนวทางการแก้ไขปัญหาการออกกลางคันของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่เข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีของสถาบันการพลศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วัลัญชพร ชนารัไสว. (2560). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ในการลงทะเบียนเรียนและการฟื้นฟูสภาพของนิสิตที่มีความเสี่ยงต่อการฟื้นฟูสภาพการเป็นนิสิตในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*. รายงานการวิจัย. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วิไลพันธ์ บุญมาก. (2560). "ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการออกกลางคันและไม่สำเร็จการศึกษาตามระยะเวลาที่กำหนดของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ วิทยาเขตปราจีนบุรี," *10th National Conference on Technical Education*. หน้า 16-21. 23-24 พฤศจิกายน 2560.

- สมคิด รักษาทรัพย์ และคณะ. (2557). สาเหตุการออกกลางคันของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ.
- สวัสดี วิชระโกชน์. (2559). วิเคราะห์การจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2553-2557 มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. รายงานการวิจัย. มหาสารคาม: กองทะเบียนและประมวลผล สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุปราณี เทตนาเรียง. (2557). รูปแบบการลดปัญหาการออกกลางคันของนักเรียน นักศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อโนมา ศิริพานิช และคณะ. (2559). “สาเหตุการออกกลางคันของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือและแนวทางการแก้ไข,” *วารสารวิชาการศิลปศาสตร์ประยุกต์*, 9(1): 79-88 ; มกราคม-มิถุนายน.
- อุทัย ศรีชนะนอก. (2559). การพัฒนาโปรแกรมพยากรณ์การออกกลางคันของนักเรียน นักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษามหาสารคาม โดยประยุกต์ใช้เทคนิคโครงข่ายประสาทเทียมหลายชั้นแบบแพร่ย้อนกลับ. วิทยานิพนธ์ วท.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- Funk, Mary Theresa. (2015). Assessing Nontraditional Student Dropouts on a Commuter Campus. *Dissertation Abstracts International*, 76(08): Abstract-A.
- Harleston, Sheila McDonald. (2005). Retention Strategies Employed by Faculty and Administrators of Music Programs at Historically Black Colleges and Universities, and the Effectiveness of these Strategies in Retaining Music Majors. *Dissertation Abstracts International*, 65(12): Abstract-A.

- Jones-Giles, Jeterfonee. (2004). Current and Future Institutional Practices and Policies Established to Address Student Retention at Selected Historically Black Colleges and Universities. *Dissertation Abstracts International*, 65(03): Abstract-A.
- Meador, Ryan E. (2012). Predicators of Success for Undergraduate Students Reinstated after an Academic Dismissal at a Small Midwest Private University Campus. *Dissertation Abstracts International*, 73(11): Abstract-A.
- Okagbare, Abel G. (2015). The Perceptions of School Administrators and Educators Concerning Student Retention in Private for Profit Universities. *Dissertation Abstracts International*, 77(02): Abstract-A.
- Peters, Kersley Michael. (2004). Black Students and Higher Education: Dropping out of Community College. *Dissertation Abstracts International*, 65(05): Abstract-A.